

NAVODILA ZA VREDNOTENJE

SPLOŠNA NAVODILA

Popravljalne znake pišemo na desno stran odgovora in nikoli čez odgovor dijaka.
V testno polo ne dopisujemo pravih odgovorov.

Če zaradi nečitljivosti ne moremo ugotoviti pravilnosti oziroma nepravilnosti odgovora, odgovor ovrednotimo z 0 točkami.

Pravopisnih napak v odgovorih ne popravljamo. Priznamo tudi zapis, iz katerega lahko razberemo vsebinsko pravi odgovor («toleranca ene črke»).

Ker pri vprašanjih odprtega tipa ne morejo biti navedene vse možne variante odgovorov dijakov, je v teh primerih potrebno s pomočjo navodil za popravljalce presoditi, ali je odgovor dijaka, čeprav ni zapisan z istimi besedami, strokovno sprejemljiv in odgovarja zahtevam naloge.

V navodilih za vrednotenje smo **s podpičjem ločili različne možne pravilne odgovore.**

1)

a) (Cesarska kraljeva) južna državna železnica 1 točka

b) Negotovost glede gospodarskih vprašanj; skrb, kako bo železnica vplivala na kraje ob železnici; skrb zaradi onesnaženosti; skrb zaradi propadanja; strah zaradi nesreč

Za vsako navedbo 1 točka

Skupaj 2 točki.

c) Vlake so najprej vlekli konji; zaradi hitrosti; ker so bili konji v preteklosti sinonim za transport; material – kovina (železo)

Vsaka navedba 1 točka

Skupaj 2 točki.

d) Uprava izgradnje je naročila različnim umetnikom risanje gradnje (in gradbenih postopkov). 1 točka

2)

a) Besedilo govori o pomanjkanju vode. 1 točka

Med Pivko in Divačo je popolnoma suh kras brez izvirov vode. 1 točka

Skupaj 2 točki.

b) »Cesarska štirna« je bil najdaljši vodovod na svetu; je vodovod, dolg 38 km

1 točka

Med gradnjo železnice so odkrili izvire vode (pri Dolnji Košani) in jih zajezili.

1 točka

Skupaj 2 točki.

3)

a) Parni stroj; ognjena mašina

1 točka

b) (Sladkorna rafinerija) v Ljubljani

1 točka

1835; v 30-ih letih 19. st.

1 točka

Skupaj 2 točki.

c) Črpalne naprave za vodo so uporabili za lokomotive; lokomotiva - pogon

1 točka

d) Obstajale so velike razlike med večjimi kraji in kraji ob prometnicah, kjer so se novosti uvajale, ter bolj odročnimi kraji, kjer je življenje potekalo kot stoletja prej;

denarja je na podeželju konstantno primanjkovalo, kar je oteževalo uvajanje novosti;

število proizvodnih obratov, ki uporabljajo parni stroj, je zelo počasi naraščalo;

modernizacija ni posegala v tradicionalno organizacijo ali način dela (ostane le na uvajanju posameznih tehničnih izboljšav ali novega orodja);

počasno uvajanje novosti v kmetijstvu;

najpomembnejša nekmetijska dejavnost je še vedno bilo železarstvo;

glavni vir energije je bila voda (premog se je počasi uvajal);

denarni zavodi kapitala niso vlagali v gospodarsko proizvodnjo;

prometna mreža je preslaba, da bi povezala posamezna deželna gospodarstva

Za vsako navedbo

1 točka

Skupaj 2 točki.

4)

a) C; B; D; A

Za štiri pravilne razvrstitve 3 točke; za tri pravilne razvrstitve 2 točki; za dve pravilni razvrstitvi 1 točka.

5)

a) NE; DA; NE; NE; DA

Za pet pravilnih trditev 4 točke; za štiri pravilne trditve 3 točke; za tri pravilne trditve 2 točki; Za eno pravilno trditev 1 točka.

6)

a) (Carl von) Ghega 1 točka
1850-56 1 točka

Skupaj 2 točki.

b) Prehod iz nizkega barja, čez borovniško dolino na kraški rob; vzpon 12-14 %; posedanje terena na barju in prehod na trden kamnit teren; gnitje hrastovih pilotov; pogrezanje mostu, zaradi česar bi most kmalu postal neuporaben.

Za smiselno navedbo problema in razlago 2 točki

c) Izjemne dimenzije: dolg je bil 560 m , visok 38 m; takrat največji na svetu te vrste; po njem je vozila le posebna lokomotiva (ENGRTOVKA /hibridna lokomotiva), ki je zmogla premagati vzpon na viaduktu.

Za smiselno navedbo 2 točki

7)

a) Nevoljniški patent je odpravil osebno odvisnost podložnika od zemljiškega gospoda; kmet je lahko po novem odšel v svet in se sam odločil za katerikoli poklic.

1 točka

Z zemljiško odvezo je bil odpravljen fevdalizem; kmetje so lahko odkupili zemljo. 1 točka

Skupaj 2 točki.

b) Tržna naravnost kmetov in intenzivnejša obdelava tal privede do zmanjšanja zemlje v prahi; uvajanje novih kultur (detelja, koruza, krompir, stročnice); okreplila se je hlevska živinoreja; polja so pričeli načrtno gnojiti; uvajanje novega orodja

Vsaka pravilna navedba 1 točka

Skupaj 2 točki.

Število prebivalcev je začelo naraščati (saj ni bilo več lakote). 1 točka

c) Zapleti glede desetine, saj koruza in krompir nista bila v urbarju; kmetje bi morali poravnati določene obveznosti v naravi in denarju - za pašo, les za gradnjo in kurjavo ter gozdne sadeže; povečala se je zemljarina predvsem kmetom v celjskem in novomeškem okrožju; kmetje so se zadolževali, zaradi plačila odškodnine za zemljiško odvezo; vedno večji izdatki, zaradi nakupa industrijskih dobrin (oblačila, sladkor, kava, orodje); bolezni; nekonkurenčnost; mora plačevati previsoke davke - tega ne zmore; niso imeli sredstev za modernizacijo

Vsaka pravilna navedba 1 točka

Skupaj 2 točki.

8)

a) Parnik 1 točka

Niso bili odvisni od vetra; hitrejše; zanesljivejši pogonski vir 1 točka

Skupaj 2 točki.

b) Robert Fulton – izumitelj parnika 1 točka

Josip Ressel – izumitelj ladijskega vijaka, ki je nadomestil lopatasta kolesa; mehanizem za poganjanje plovil proti rečnemu toku

1 točka

Skupaj 2 točki

c) Nadvojvoda Janez 1 točka

od Ljubljane do Vrhnike 1 točka

Skupaj 2 točki

d) Trikrat; Štirikrat (če upoštevaš plovbo proti toku); ure plovbe, če je pravilno razmerje (8-10 h, 2.20 - 2.45)

1 točka

9)

- a) Kristalna palača 1 točka
- b) London 1 točka
- c) Vrhunec težke industrije; dosežke na področju jeklarstva in kemije 1 točka

Na svetovnih razstavah so gospodarstveniki, izumitelji, države in umetniki kazali svoje dosežke svetovni javnosti. 1 točka

Skupaj 2 točki.

10)

- a) 1844; 1837; 1816; 1827; 1830

Za pet pravih razvrstitev 4 točke; za štiri pravilne razvrstitve 3 točke; za tri pravilne razvrstitve 2 točki; za dve pravilni razvrstitvi 1 točka.

11)

- a) Dunajski kongres 1 točka

b) Avstrijsko cesarstvo (Avstrija); Rusko cesarstvo (Rusija); Kraljevina Prusija (Prusija)
Za tri pravilne navedbe 2 točki; za dve pravilni navedbi 1 točka

- c) (Clemens) Metternich 1 točka

- d) 1821 1 točka

Kongresni trg 1 točka

Skupaj 2 točki.

12)

B; E; F

Za vsako pravilno obkroženo trditev 1 točka.

Skupaj 3 točke.